

دفترچه جامع راهنمای معاملات برق

فهرست

تاریخچه

۴

تابلوهای برق بورس انرژی ایران

۵

مزایای خرید از طریق بورس انرژی ایران

۶

مزایای فروش از طریق بورس انرژی ایران

۷

فرآیند عرضه برای فروشندگان

۸

فرآیند معامله برای خریداران

۹

قراردادها و روش های معامله در معاملات فیزیکی

۱۰

روش های تسویه در معاملات فیزیکی

۱۱

تضامین و نکات مربوط به جرائم تسویه با تأخیر

۱۲

اولین ها

۱۳

تاریخچه

شرکت بورس انرژی ایران به عنوان چهارمین و آخرین بورس کشور در سال ۱۳۹۱ تأسیس گردید. بورس انرژی ایران از این تاریخ تاکنون مأموریت خود را ایجاد دسترسی غیرتبعیض آمیز و منصفانه عموم به بسترهای معاملاتی دانسته و در همکاری با مجموعه‌های وزارت نفت، وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه آنها در حوزه تولید و عرضه بستری برای معاملات انواع حامل‌های انرژی بر اساس عرضه و تقاضا فراهم کرده است.

تالارهای برق بورس انرژی ایران

برق عادی

در تالار برق عادی عرضه کنندگان نیروگاه‌های حرارتی هستند و خریداران می‌توانند کلیه مصرف کنندگان نهایی، شرکت‌های خرده فروشی، شرکت‌های مالک شبکه و اشخاص حقیقی باشند. لازم به ذکر است براساس دستورالعمل توسعه مبادلات برق، مصرف کنندگان بالای ۱ مگاوات در صورت عدم خرید از طریق بورس انرژی ایران مشمول جریمه ۱,۳ سقف قیمت برق در بازار عمده‌فروشی خواهند شد.

برق سبز

در تالار برق سبز، عرضه کنندگان کلیه نیروگاه‌های برق تجدیدپذیر بوده و خریداران آن مصرف کنندگان نهایی بزرگ، شرکت‌های خرده فروشی و مزارع رمزارز هستند. لازم به ذکر است، براساس ماده ۱۶ «قانون جهش تولید دانش بنیان» و دستورالعمل توسعه مبادلات برق، مشترکین بالای ۱ مگاوات در صورت عدم خرید برق سبز تکلیف شده به آنان، مشمول جریمه متوسط نرخ خرید برق از نیروگاه‌های تجدیدپذیر خواهند شد.

برق آزاد

در تالار برق آزاد، فروشندگان نیروگاه‌های CHP و کوچک مقیاس و نیروگاه های خودتامین صنایع هستند، خریداران این تابلو عموماً مصرف کنندگان بزرگ و شرکت‌های خرده‌فروشی هستند.

مزایای خرید برق از طریق بورس انرژی ایران

کلیه مشترکین برق می‌توانند در ایام ناترازی با خرید میزان مصرف محدود شده خود از تابلوی برق سبز یا آزاد، در شمول برنامه‌های مدیریت مصرف قرار نگیرند و برقشان قطع نگردد.

در صورت عدم تحویل برق سبز به خریداران آن، خسارتی متناسب با ۱,۴ برابر متوسط نماد معاملاتی به صورت حساب مشترکین منظور می‌شود.

در صورت عدم تحویل برق در تابلوی اول به خریداران، خسارتی متناسب با ۱,۳ برابر متوسط قیمت نماد مورد معامله در صورت حساب مشترکین منظور می‌شود.

در صورتی که خریداران برق اقدام به مصرف برق خریداری شده نکنند، به ازای برق مصرف نشده آن‌ها ۷۵ درصد متوسط قیمت برق در تابلوی اول برای خریداران برق در صورت حساب آن‌ها اعمال می‌شود.

خریداران برق می‌توانند در معاملات جبرانی که در انتهای ماه برگزار می‌شود، پس از مشخص شدن مصرف دقیق، به متعادل کردن خرید برق نسبت به مصرف خود، به خرید یا بازفروش برق مازاد اقدام نمایند.

بورس انرژی ایران با فراهم کردن یک بازار رقابتی، به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا برق مورد نیاز خود را با قیمت‌های رقابتی تهیه کنند. مشترکین با خرید مقدار برق مورد نیاز خود مشترکین می‌توانند با صرف منابع مالی کمتر نسبت به تأمین برق خود اقدام نمایند.

امکان خرید برق به تفکیک دوره‌های مصرف میان‌باری، کم‌باری، اوج بار و بارپایه و همچنین دوره‌های تحویل روزانه، هفتگی، ماهانه، فصلی و سالانه جهت مدیریت بهینه مصرف.

انعطاف‌پذیری در پرداخت ارزش معامله با توجه به شیوه‌های متنوع تسویه شامل نقدی، خارج از پایاپای و... و نوع معامله نقدی، سلف، نسیه و کشف پرمیوم در معاملات فیزیکی برق.

با توجه به تکلیف قانونی برای مصرف‌کنندگان با قدرت مصرفی بالای ۱ مگاوات جهت تأمین بخشی از میزان مصرف خود از نیروگاه‌های تجدیدپذیر، این دسته از مشترکین می‌توانند میزان مصرف خود را از تابلوی برق سبز بورس انرژی ایران خریداری کنند و مشمول جریمه با «نرخ متوسط خرید برق از ساتبا» نشوند تا صرفه‌جویی مالی کنند.

مزایای فروش برق از طریق بورس انرژی ایران

فروشنندگان با عرضه برق خود در تالارهای بورس انرژی ایران می‌توانند از معافیت‌های مالیاتی متنوعی برخوردار شوند. براساس ماده ۶ «قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی» معادل ۱۰ درصد از مالیات بر درآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس های کالایی پذیرفته شده و به فروش می‌رسد با تأیید سازمان بخشوده می‌شود.

با توجه به نقد بودن معاملات مشتقه برق در بورس انرژی ایران، فروشنندگان می‌توانند در مدت یک روز کاری به صورت نقدی مبلغ فروش خود را دریافت کنند.

فروشنندگان می‌توانند برق خود را در دوره‌های مصرف کم‌باری، میان‌باری، پرباری، و بارپایه و دوره‌های تحویل متفاوت روزانه، هفتگی، ماهانه، فصلی و سالانه بفروشند و با توجه به این ابزارها، مدیریت ریسک مناسبی انجام دهند

فرایند عرضه برای فروشندگان

۳

کارگزار کد معاملاتی عرضه کننده را از شرکت سپرده گذاری مرکزی (سمات) اخذ می نماید و این گونه می تواند در معاملات برق بورس انرژی ایران شرکت کند. علاوه بر این، اگر فروشنده تمایل به عرضه به صورت فیزیکی را داشته باشد، درخواست درج نماد را نیز در درگاه یکپارچه ذی نفعان بورس انرژی ایران (دیبا) ارسال می نماید.

۲

در صورت موافقت کمیته عرضه با پذیرش کالای برق عرضه کننده، ایشان می بایست نسبت به دریافت کد بورسی اقدام نمایند.

۱

برای شروع فرایند عرضه ابتدا لازم است، عرضه کنندگان پس از تکمیل مدارک و مستندات مورد نیاز، درخواست پذیرش خود را جهت طرح در کمیته عرضه ارائه نمایند.

عرضه در تابلوی مشتقه برق

از طریق کارگزار عرضه کننده، می تواند با انتخاب تابلوی متناسب با برق تولیدی عرضه کننده، برق را به صورت روزانه، هفتگی، ماهانه، فصلی و سالانه و در دوره های مصرف بار پایه، کمباری، میانباری و پرباری عرضه نماید.

عرضه در معاملات فیزیکی

در بازار فیزیکی عرضه کننده کالای خود را با دستورالعمل معاملات در بورس انرژی ایران عرضه می کند که شامل مشخص کردن نوع معامله، قیمت پایه، شیوه تسویه و شرایط پرداخت، نوع دوره تحویل (روزانه، هفتگی و...) و نوع بسته بندی (کمباری، پرباری، میانباری، بار پایه) است که اطلاعات فوق را از طریق کارگزار در سامانه معاملاتی ثبت می کند. پس از تأیید اطلاعیه عرضه توسط بورس و سپرده گذاری اطلاعیه منتشر می شود.

فرایند معامله برای خریداران

۱

در فرآیند دریافت کد معاملاتی، مشتری به یک کارگزاری عضو بورس انرژی ایران مراجعه نموده و کارگزار شناسه قبض و شناسه ملی شرکت را ذیل سربرگ، از طریق سامانه دیبا در اختیار بورس انرژی ایران قرار می‌دهد.

۲

بورس انرژی ایران با استعلام از مدیریت شبکه و اطمینان از صحت اطلاعات مندرج، تأییدیه آن را به کارگزار ارسال می‌کند.

۳

کارگزار با ارائه تأییدیه بورس انرژی ایران و دیگر مدارک لازم به شرکت سمات، به اخذ کد بورسی مبادرت می‌کند.

۴

مشتری برای شرکت در معاملات مشتقه برق نیاز به افتتاح حساب وکالتی نزد بانک اعلامی بورس (در حال حاضر بانک ملت) دارد، لذا رسید حساب وکالتی را به کارگزار داده و بورس انرژی ایران حساب وکالتی را در سیستم معاملاتی فعال می‌کند.

خرید به صورت معاملات مشتقه برق

برای خرید در معاملات مشتقه، کارگزار خریدار با هماهنگی خریدار با تعیین حجم و قیمت، سفارش خرید ثبت می‌کند، به محض ارسال سفارش خرید، ارزش معامله به علاوه کارمزد و مالیات خرید از حساب خریدار تا زمان انجام معامله یا پایان روز معاملاتی یا لغو سفارش خرید، بلوکه می‌شود.

خرید به صورت معاملات فیزیکی برق

خریداران پس از مطالعه اطلاعیه عرضه‌کننده در صورت تمایل درخواست‌های خود را برای خریداری کالای مورد نظر ارسال می‌کنند. براساس نوع تسویه‌ای که در اطلاعیه نوشته شده، به تسویه آن اقدام می‌کنند.

قراردادها و روش‌های معامله در معاملات فیزیکی بازار برق

معامله نقدی

در قرارداد نقدی پرداخت وجه و تحویل کالا در مدت کوتاهی (طبق مهلت تسویه در مقررات بورس) پس از انجام معامله صورت می‌گیرد.

معامله سلف

در قرارداد سلف پرداخت وجه در زمان کوتاهی (طبق مهلت تسویه در مقررات بورس) پس از انجام معامله و تحویل در سررسید مشخصی در آینده صورت می‌پذیرد. از کارکرد این نوع قرارداد می‌توان تأمین منابع مالی عرضه‌کننده برای پوشش هزینه‌های تولید، اطمینان عرضه‌کننده از فروش محصول بعد از تولید، اطمینان متقاضی خرید کالا از قیمت خرید کالا را نام برد.

کشف پرمیوم

در روش کشف پرمیوم تحویل کالا در آینده در یک یا چند سررسید و تعیین قیمت معامله به صورت شناور بر اساس فرمول تعیین‌شده محاسبه می‌شود.

معامله تسویه

در روش تسویه پرداخت وجه در سررسید مشخص در آینده و تحویل کالا در مدت زمان کوتاهی پس از انجام معامله صورت می‌گیرد.

در بازار برق بورس انرژی ایران روش‌های تسویه و کشف پرمیوم کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

روش های تسویه در معاملات فیزیکی بازار برق

نقدی

در روش نقدی خریدار برای شرکت در معامله ابتدا لازم است که ۷ درصد ارزش معامله را در حساب مدنظر سپرده گذاری مرکزی واریز نماید و پس از انجام معامله، وجه قرارداد ظرف مهلت تسویه به صورت نقدی توسط کارگزار خریدار به حساب تسویه واریز می گردد و تضمین اجرای تعهدات از سوی طرفین معامله توسط اتاق پایاپای صورت می گیرد.

خارج از پایاپای با امکان تسویه نقدی / خارج از پایاپای بدون امکان تسویه نقدی

در روش های خارج از پایاپای ظرف مهلت تسویه، سند خارج از پایاپای طبق فرمت شرکت سپرده گذاری مرکزی به تأیید فروشنده و کارگزار فروشنده رسیده و به همراه سایر مستندات لازم توسط کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه می شود. این نوع تسویه انعطاف پذیری بیشتر قراردادهای با توجه به شروط خریدار و فروشنده دارد.

مهلت تسویه معاملات فیزیکی (در رینگ داخلی) ۳ روز کاری به علاوه ۵ روز کاری مهلت تسویه با تاخیر است.

تضامین و نکات مربوط به جرائم تسویه با تاخیر

براساس ماده ۳۶ دستورالعمل ثبت و سپرده گذاری کالا و اوراق بهادار قابل معامله و تسویه و پایاپای معاملات در بورس انرژی است:

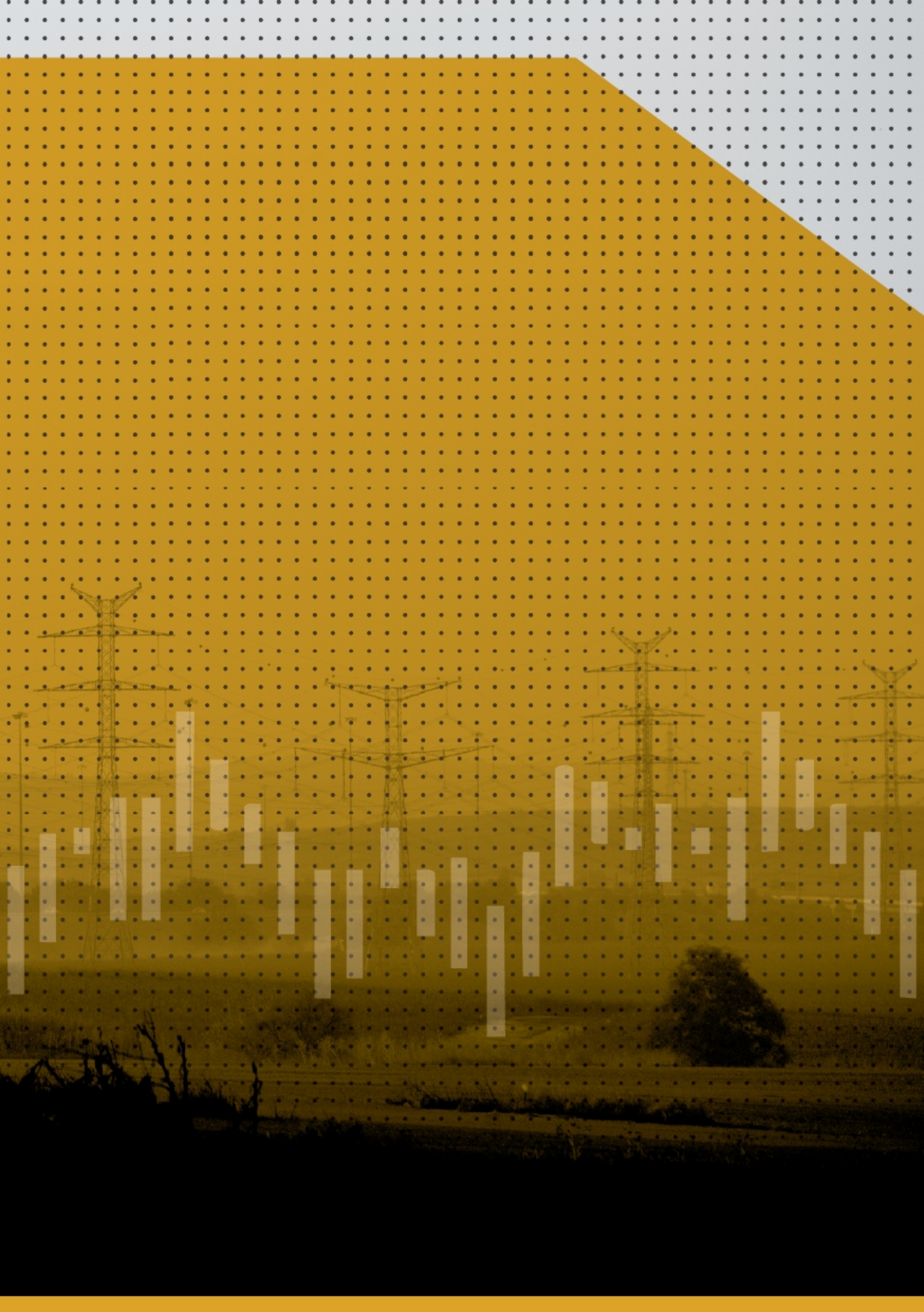
«چنانچه کارگزار خریدار تا پایان ۵ روز کاری پس از مهلت تسویه امور تسویه را انجام ندهد، معامله وی منفسخ گردیده و کارگزار خریدار مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه های مصوب اعم از دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع فروشنده و به حساب بستانکاران موقت شرکت سپرده گذاری مرکزی واریز شود. در صورت پرداخت جریمه های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ کارگزار خریدار باید مابه التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را به حساب بستانکاران موقت پرداخت نماید. خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می گیرد.»

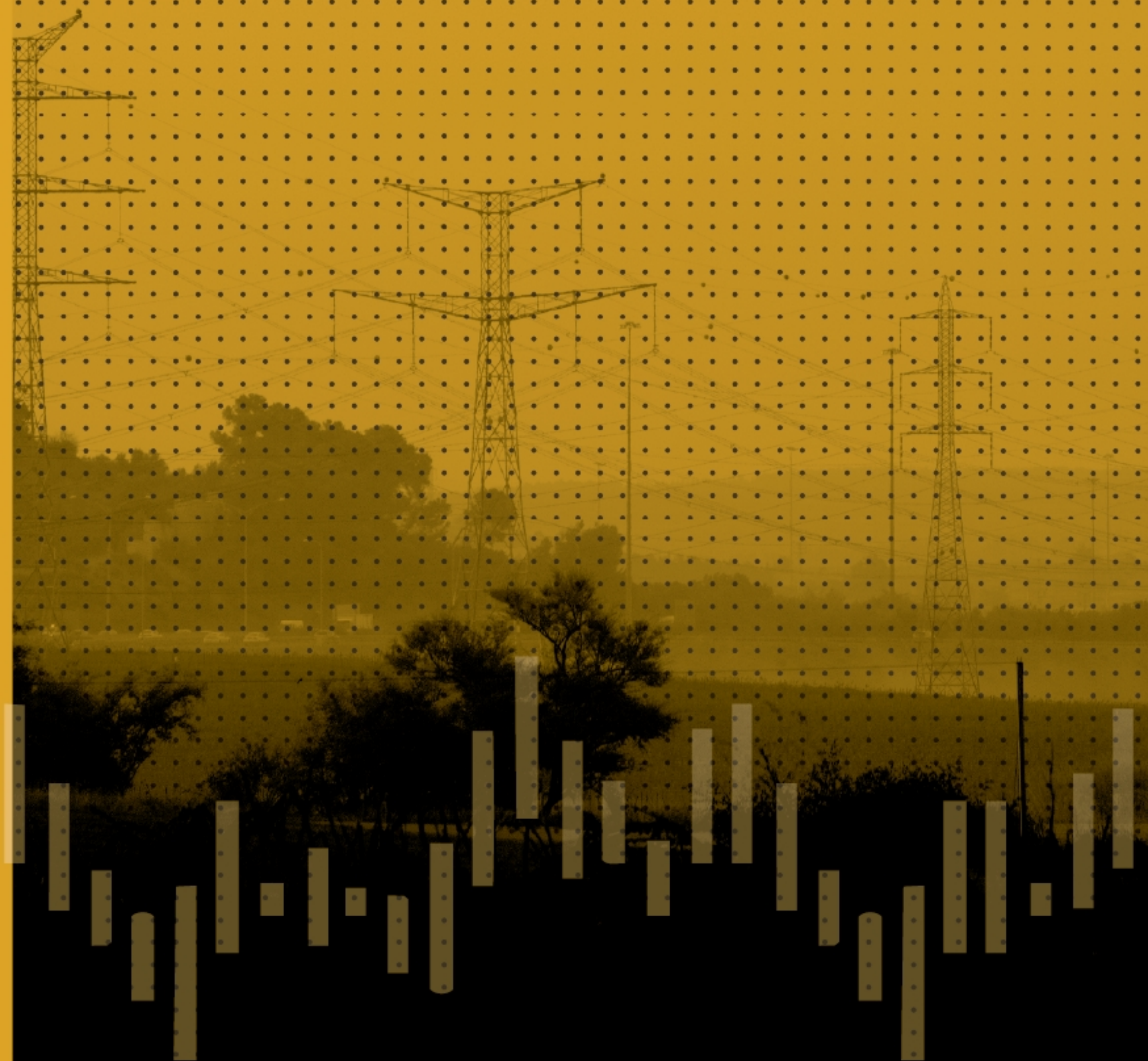
مرجع آخرین مقررات اصلاح شده در سایت بورس انرژی ایران قابل مشاهده است.

اولین ها

- ✓ اولین عرضه کننده در تابلوی برق آزاد نیروگاه بشل در تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۹ بوده است.
- ✓ اولین عرضه کننده تابلوی برق سبز نیروگاه خورشیدی تابان پاسارگاد دامغان در تاریخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۱ بوده است.
- ✓ اولین عرضه کننده در تابلوی برق عادی نیروگاه سیکل ترکیبی سبلان در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۹ بوده است.
- ✓ اولین عرضه کننده برق خود تامین که البته در ذیل تابلوی برق آزاد است؛ نیروگاه سیکل ترکیبی سرو در تاریخ ۱۴۰۳/۰۹/۲۶ بوده است.

IEE.ir

بورس انرژی ایران

IRAN ENERGY EXCHANGE

تهران، خیابان شهید مطهری، بین خیابان

قائم مقام و خیابان سرافراز، پلاک ۲۴۳

☎ ۰۲۱-۴۲۲۷۴ | 🌐 www.iae.ir